

سازوکارهای اجرایی شدن صداقت سازمانی

در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از منظر امامان انقلاب اسلامی

مجید زین‌الدینی*

علی فرهی**

محمدرضا سلطانی***

چکیده

یکی از مهم‌ترین الزامات تعامل بین سازمان‌ها با کارکنان برخورداری از روح صداقت است. این فضیلت اخلاقی در صورتی که در سازمان‌ها جاری و ساری باشد بی‌شک نقش بی‌بدیلی در موفقیت و ارتقای عملکرد خواهد داشت از این‌رو مدیران همواره درصدد تحقق بخشیدن به این اصل اخلاقی در عرصه سازمان و مدیریت هستند. این مقاله در پی آن است با هدف یافتن سازوکارهای اجرایی شدن صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با استفاده از روش داده بنیاد از طریق رویکرد نظام‌مند اقدام کند. در این راستا، کلیه مکتوبات و بیانات امام خمینی علیه السلام و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) مرتبط با موضوع به صورت تمام‌خوانی مورد مطالعه قرار گرفت. در ادامه متون منتخب به شیوه تحلیل جزء به جزء از طریق کدگذاری باز تجزیه و تحلیل گردید. براساس یافته‌های تحقیق تعداد: ۱۸۶۵ کد، ۳۸ زیرمفهوم، ۱۲۴ مفهوم، ۳ زیرمقوله و ۱۲ مقوله شناسایی شد. نتایج تحقیق، گویای آن است که سازوکارهای اجرایی شدن صداقت سازمانی در سازمان مورد مطالعه از دیدگاه امام راحل علیه السلام و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) شامل: ولایت‌مداری، بصیرت، معنویت‌گرایی، تعلیم و تربیت، فرمانده/مدیر، خدمت‌گزاری، اخلاق‌مداری، مردم‌داری، نوشوندگی، رفتار توانمندشده، پیش‌روندگی و خوداتکایی است.

واژگان کلیدی: صداقت سازمانی، ولی فقیه، سپاه پاسداران، نظریه پردازی داده‌بنیاد.

مقدمه

صداقت و راستی از ویژگی‌های عالی اخلاق انسان است که در آموزه‌های اسلامی از زمینه‌های اساسی ارجمندی و نیک‌بختی انسان شناخته شده است. پیشوای صادقان و مولای متقیان، صداقت را ارجمندترین و والاترین صفت (تمیمی آمدی، ۱۳۷۳، ج ۲، ۳۷۱)، معرفی کرده و از راستگویی به‌عنوان اساس هر نوع اصلاح فردی و اجتماعی نام برده است: **الصَّدْقُ صَلَاحُ كُلِّ شَيْءٍ** (همان، ج ۱، ۲۸۱).

صراحت و صداقت در حکومت و مدیریت نیز از جمله کلیدی‌ترین و مهم‌ترین اصول کارکردی است؛ زیرا به‌طور عمده تباهی و خلاف‌کاری آنجا پیدا می‌شود و رشد می‌کند و برپا می‌ماند که امور و مسائل از دید مردمان، اداره‌شوندگان و خدمت‌گیرندگان پنهان بماند و بی‌صداقتی در کارکردها ظهور یابد. مدیریت‌های پشت پرده و مبتنی بر ناراستی، بستر ساز نادرستی، خلاف‌کاری و ستمگری است. اگر همه فعالیت‌ها و اقدامات انسان بر صدق و راستی بنا نهاده شود و راستگویی در کارکردها حاکم باشد، اقدامات خلاف قانون و بیرون از آن، روابط پنهان قدرت‌طلبانه و منفعت‌جویانه، معاملات سایه‌ای که قابل حسابرسی و پیگرد قانونی نیست، معنا نمی‌یابد یا به شدت کاستی می‌گیرد. چنانچه سازوکار اداره امور به‌گونه‌ای تنظیم شود که همه چیز شفاف باشد و به محض ظهور خلاف و تباهی، آشکارسازی شود، حتی در صورت گمان ستمی، مسائل آشکار و بی‌پرده در میان گذاشته شود و اجازه دروغ‌گویی به هیچ روی به هیچ کس داده نشود و با دروغ‌گویان به شدت برخورد گردد، امور زمامداری و مدیریت به سامان می‌گردد. امیرمؤمنان علی (علیه السلام) بنای حکومت و مدیریت را بر صراحت و صداقت می‌داند، چنانکه در آغاز خلافت خویش در سخنی با مردم، روش حکومت‌داری و مدیریت خویش را این‌گونه بیان کرد: **«وَاللَّهِ مَا كَتَمْتُ وَشَمَمَةً، وَلَا كَذَبْتُ كَذِبَةً؛** به خدا سوگند به اندازه سر سوزنی حقیقتی را پنهان ندارم و هیچ‌گونه دروغی به زبان نیاورم» (سیدرضی، ۱۳۸۶، کلام ۱۶).

از سویی در نظام جمهوری اسلامی ایران، توسعه و برقراری درستکاری که از مصداق‌های بارز صداقت محسوب می‌شود و توجه به تبیین صداقت در سازمان و ارائه راهکار از ضروریات است. یکی از سازمان‌هایی که وجود صداقت سازمانی در آن اهمیت بیشتر برخوردار است، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. از یک بعد، جنبه ارزشی داشتن این نهاد است و از بعد دیگر پیشتازی در حفظ انقلاب و دستاوردهای آن است. از این‌رو نیل به صداقت سازمانی در سپاه پاسداران به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان مزیت‌آفرین دوجندان می‌گردد که اهمیت این سازمان را در کشور و جهان دوجندان کرده است.

چنانچه بی‌صداقتی به معنای عدم درستکاری در ارکان، اجزای سازمان و افراد سپاه پاسداران رواج یابد. به عبارتی انتظارات ولی فقیه از سازمان مزبور تحقق نیابد، سازمان مورد مطالعه قادر

نخواهد بود به اهداف و مأموریت خود نائل آید و این موضوع تهدیدی جدی برای اصل انقلاب به شمار می‌رود.

برای غلبه بر مشکلات اشاره شده سازمان مزبور ناگزیر است برای ایفای مأموریت و در راستای ارتقای سطح عملکرد، متکی به «سازوکارهای اجرای صداقت سازمانی» باشد. بنابراین ضرورت انجام چنین تحقیقی بیش از پیش احساس می‌شود.

از این رو محققان برای ایجاد سازوکارهای لازم جهت نیل به مزیت راهبردی و تقویت کارکردهای سپاه پاسداران به دنبال آن است که سازوکارهای اجرای «صداقت سازمانی» را براساس تدابیر امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، از طریق روش تحقیق کیفی داده‌بنیاد احصا نماید. بدیهی است بیانات، تدابیر، منویات و رهنمودهای بنیان‌گذار جمهوری اسلامی رحمته‌الله و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) مبتنی بر علوم اسلامی و مبانی اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم شکل گرفته است و با توجه به مسئولیت تشکیل، هدایت و رهبری نظام اسلامی، همواره مقتضیات، واقعیت‌ها و ضرورت‌های زمانی، در بیانات، تدابیر و منویات ایشان منعکس گردیده است.

مسئله این است که سازوکارهای اجرای «صداقت سازمانی» در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی براساس گفتمان رهبران جمهوری اسلامی ایران با روش علمی تهیه نشده و تحقیق حاضر به دنبال آن است این سازوکارها را با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد تدوین نماید. تا از این رهگذر خروجی‌های آن مورد استفاده مدیران ارشد سازمان مورد مطالعه جهت بهبود عملکرد قرار گیرد.

با در نظر گرفتن ملاحظات یاد شده هدف تحقیق حاضر را می‌توان؛ «شناخت سازوکارهای اجرایی شدن صداقت سازمانی در سپاه پاسداران براساس رهنمودهای امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) قرار داد». به این ترتیب سؤال تحقیق عبارت است از: «سازوکارهای اجرایی شدن صداقت سازمانی در سپاه پاسداران براساس رهنمودهای امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) چیست؟»

مبانی نظری تحقیق

پیشینه و سوابق

محققان داخلی از قبیل؛ رضایی و همکاران (۲۰۱۲، ص ۳) رابطه رهبری خدمت‌گذار و صداقت سازمانی، خانی‌فر و همکاران (۲۰۱۲، ص ۵) نیز رابطه بین صداقت سازمانی و اخلاقیات سازمانی را مورد بررسی قرار داده‌اند. پژوهشگران خارجی مانند؛ اسکورمن و همکاران^۱ (۲۰۰۷، ص ۷)،

1. Schoorman. et al.

هالندر وینبروگ^۱ (۲۰۱۰، ص ۴)، ال ابرو و همکاران^۲ (۲۰۱۳، ص ۳)، پالیس کیویز و همکاران^۳ (۲۰۱۴، ص ۵) و نوانکیا و همکاران^۴ (۲۰۱۴، ص ۷) مدل یکپارچه‌سازی صداقت سازمانی و رابطه صداقت سازمانی را با اعضای هیئت علمی، عدالت، عملکرد سازمانی و توجهات سازمانی را مطرح نموده‌اند.

لیکن تحقیق حاضر با اتخاذ رویکردی جدید، با استفاده از روش کیفی داده‌بنیاد، بدون ابتدا به نظریه‌های رایج، بر مبنای اندیشه‌های امامین انقلاب اسلامی که برگرفته از آموزه‌های اسلامی، درک شرایط محیطی جمهوری اسلامی ایران و متناسب با موقعیت و جایگاه فعلی سپاه پاسداران، براساس اسناد دست اول ضمن گردآوری اطلاعات دقیق، ابزارهایی به مراتب واقعی‌تری از پیامدهای صداقت سازمانی در سازمان مورد مطالعه شناسایی نموده است. لیکن از تحقیقات انجام شده برای نیل به حساسیت نظری بهره‌برداری شده است.

مفهوم‌شناسی

صدق: منظور از «صدق» در منطق، مطابقت خبر با واقع است، اما در اخلاق، به مطابقت خبر با اعتقاد خبررسان گفته می‌شود. در منطق، سخن از «صدق» و در اخلاق، سخن از «صداقت» است (طریحی، ۱۳۷۵).

برخی معتقدند: صدق و کذب به معنای اولیه، تنها در گفتار و در جمله خبری معنا می‌دهند و مطابقت گفتار با ضمیر و درون و واقع را «صدق» می‌گویند و در صورتی که یکی از شروط مزبور نباشد، صدق تام نخواهد بود (راغب اصفهانی، ۱۳۹۲). گاهی «صدق» به معنای جامع اوصاف پسندیده آمده است. می‌توان گفت: کامل هر چیز را «صدق» می‌گویند و «صدیق» کسی است که تمام اوامر الهی را باور کند (فراهیدی، ۱۴۱۰ق).
اصل اولیه در ماده «صدق» تمام و کامل بودن، سلامت از خطا و خلاف و بر حق بودن است. این معنای اولیه در کاربردهای گوناگون تفاوت می‌کند (مصطفوی، ۱۴۰۰ق).

صداقت: با تأمل در معنای لغوی و اصطلاحات اندیشمندان، می‌توان «صداقت» را این‌گونه تعریف کرد: «فضیلت اخلاقی اکتسابی ذومراتب، که در ارتباط شخص با خود، خدا، دیگر افراد جامعه و محیط تجلی پیدا می‌کند و در فرد به‌عنوان یک ملکه رسوخ یافته، پدیدار می‌گردد و در نتیجه، میان ظاهر و باطن، گفتار با نوشتار و بیان کالبد و رفتار و همه اینها با یکدیگر تعادل برقرار می‌گردد» (نصیری‌زاده، ۱۳۸۷).

1. Hollander Vineburgh.

2. A I-Abr row. et al.

3. Paliszkievicz. et al.

4. Nwankpa. et al.

راست‌گویی: راست‌گویی در اینجا، اخص از صداقت است. راست‌گویی قسم وفای به عهد، امانت‌داری و انصاف است و شامل آنها نمی‌شود؛ همچنان که دروغ‌گویی قسم خیانت در امانت، بی‌وفایی نسبت به عهد و پیمان و بی‌انصافی است و شامل آنها نمی‌شود (همان).

صفت راست‌گویی افزون بر اینکه خود عین صداقت - به معنای اخص - است، موجب تقویت انصاف، قناعت، امانت‌داری و وفای به عهد، - یعنی صداقت به معنای اعم - نیز می‌شود.

دهخدا در لغت‌نامه خود صداقت و راست‌گویی را سخن راست، قول حق، فعل و عمل حق می‌داند و دروغ‌گویی را سخن ناراست، قول ناحق، خلاف حقیقت، مقابل راست و مقابل صدق تعریف می‌کند (۱۳۷۷).

امانت از «امن» به معنای ایمنی و اطمینان و امانت را هم امانت گویند چون شخص امانت‌گذار از خیانت آن کسی که امانت پیش اوست مطمئن و ایمن است (طریحی، ۱۳۷۵).

در بیان عرف و اندیشمندان اسلامی امانت - هرچه باشد - به معنای چیزی است که نزد غیر به ودیعه سپارند تا آن را برای سپارنده حفظ کند و سپس به وی برگرداند (طباطبایی، ۱۳۹۶ق).

تعریف عملیاتی صداقت سازمانی: منظور از صداقت سازمانی در تحقیق حاضر؛ شکل‌گیری همه جنبه‌ها و اجزای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بر مبنای انتظارات امامین انقلاب اسلامی است (نگارندگان، ۱۳۹۶).

جایگاه صداقت و راستی در قرآن و روایات

واژه «صداقت» از «صدق» در اصل به این معنا است که گفتار و یا خبری که داده می‌شود، مطابق خارج باشد و کسی را که خبرش مطابق با واقع و خارج باشد، «صادق» و «راست‌گو» می‌گویند؛ اما از آنجا که به‌طور استعاره و مجاز، اعتقاد، عزم و اراده را هم قول نامیده‌اند (طباطبایی، ۱۴۱۷ق، ص ۴۰۲)، در نتیجه صدق را در آنها نیز استعمال کرده، انسانی را هم که عملش مطابق با اعتقادش باشد و یا کاری که می‌کند با اراده و تصمیمش مطابق باشد، صادق و راست‌گو نامیده‌اند.

صداقت و راست‌گویی از بزرگ‌ترین فضایل اخلاقی است که در تعالیم و آموزه‌های دینی جایگاه ویژه دارد و در قرآن و روایات فراوان به آن سفارش شده است. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از خدا پروا کنید و با راست‌گویان باشید» (توبه، ۱۱۹).

این فضیلت انسانی - اخلاقی بارزترین مشخصه پیامبران الهی در دعوت مردم به سوی خدا است؛ از این‌رو، راست‌گویی از اعمال نیک و پسندیده انسانی بوده و نزد دین و خرد از جایگاه

ویژه‌ای برخوردار است. فطرت پاک انسان ایجاب می‌کند که انسان سالم و متعادل، دل و زبانش یکسو و هماهنگ باشد، ظاهر و باطنش یکی باشد و آنچه را باور دارد بر زبان جاری کند. اسلام دینی فطری است و راستی نیز خواست فطرت است، پس این دو پیوندی ناگسستی دارند و در روایات با تعبیر گوناگونی بر راست‌گویی مسلمانان تأکید شده و آن را از اصول ایمان و دین‌داری به حساب آورده‌اند: «الصِّدْقُ رَأْسُ الدِّينِ؛ نسبت راستی به دین، نسبت سر به بدن است» (تمیمی آمدی، ۱۳۶۶، ص ۲۱۸). «الصِّدْقُ أَقْوَى دَعَائِمِ الْإِيمَانِ؛ راستی محکم‌ترین پایه‌های ایمان است» (همان). «بِالصِّدْقِ تَكُونُ النَّجَاةُ؛ رستگاری دنیا و آخرت در راست‌گویی است» (همان).

راوی می‌گوید: «از امام صادق (علیه السلام) شنیدم که می‌فرمود: چون بنده‌ای راست گوید، نخستین کسی که او را تصدیق می‌کند خدا است و خودش نیز می‌داند که راست‌گو است و چون دروغ گوید، اولین کسی که او را تکذیب می‌کند خدا است و خودش نیز می‌داند که دروغ‌گو است» (ابن بابویه، ۱۴۰۶ق، ص ۱۷۸).

امام صادق (علیه السلام) در توصیف صداقت و راستی می‌فرماید: راستی نوری است که در عالم معنا می‌درخشد، مانند آفتابی که روشنایی می‌گیرد از او هر چیزی که در تحت نفوذ نور ظاهری او است و نقصان و ضعفی در این نور دادن به آفتاب وارد نمی‌شود. کسی که حقیقتاً متصف به صدق است، به مقتضای حقیقت صدقی که در نفس او وجود دارد، کذب و تقلب را در افراد کاذب ندیده و تظاهر آنان را در اعمال حمل به صحت و صدق نموده و اظهارات آنان را تصدیق می‌کند. آری این همان نور صدق و حقیقت روحانیت است که غیر این معنا از او انتظاری نیست و به جز آن کس که خلاف فطرت پاک و نورانیت و صفای باطن او باشد چیزی از او دیده نمی‌شود. چنان‌که حضرت آدم (علیه السلام) ابلیس را در اظهار دروغی او چون قسم خورد، تصدیق نمود و اظهار و سخن او را باور کرد؛ زیرا در نفس آدم اثری از دروغ و تقلب وجود نداشت.

خداوند متعال در سوره طه می‌فرماید: «وَلَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَ لَمْ يَجِدْ لَهُ عَزْمًا؛ پیش از این، از آدم پیمان گرفته بودیم، اما او فراموش کرد و عزم استواری برای او نیافتیم» (طه، ۱۱۵). و ابلیس در اولین مرتبه، این تقلب و خلاف را به کار برد و پیش از او کسی را سابقه این عمل در ظاهر و باطن نبود. پس او به دلیل ارتکاب همین دروغ دچار خسران و زیان‌کاری شده و از صفا و صدق آدم در جهت اغوا و اضلال او نفعی نبرد و او را از مرحله ملکه صدق و روحانیت - به سبب دروغی که راجع به همیشگی و خلود اظهار کرد - نتوانست بیرون برد (مصطفوی، ۱۴۰۰ق، ص ۳۴ به نقل از: امام جعفر صادق (علیه السلام)).

چنان‌که از سخنان امام (علیه السلام) استفاده می‌شود؛ صدق از لحاظ مطابق بودن با حق است؛ یعنی

ظل و مرتبه‌ای است از حق و حق نور و حقیقتی است که در آن ظلمت و نقطه ضعف و خلافی نباشد. پس در صورتی که وجود و صفات انسان صدق شد، البته هیچ‌گونه بطلان و ضلالت و انحراف و ظلمتی در او نخواهد بود و چون چیزی در حقیقت صدق شد، قهراً اثر نورانیت، درستی و حقیقت آن ظاهر گشته و خواه‌وناخواه آثار صدق جلوه خواهد کرد. و شخص صادق به مقتضای حقیقت و باطن خود به جز صدق و حقیقت چیزی ندیده و پیوسته در افعال و حرکات دیگران به جهت صدق آنها متوجه شده، بلکه آنها را به محل‌های صحیح و درست خود حمل خواهد کرد (همان، ۱۳۶۰، ص ۳۲۵).

امام صادق (علیه السلام) در ادامه روایت می‌فرماید: و صفت صدق، برای حضرت آدم (علیه السلام) ثمربخش و مفید واقع شد؛ زیرا او به مقتضای صفا و صدق باطن خود، غیر راستی را به خود راه نداد و خیال دروغ درباره ابلیس نکرد و کذب او را که به صورت صدق بود باور نمود.

این است که خداوند متعال فرمود: ما از آدم چیزی را که برخلاف پیمان و برنامه او بوده ندیدیم و هرگز او قصد نافرمانی نداشت و از این لحاظ بود که به سبب حيله و دروغ ابلیس، از مقام برگزیدگی او کاسته نشد.

پس صدق یکی از صفات پسندیده و عالی انسانی است و حقیقت صدق در اثر تهذیب و تزکیه الهی به دست می‌آید. همچنین حصول صدق موجب تزکیه و برائت انسان از سینات و اعمال قبیح می‌شود، چنان‌که حضرت عیسی (علیه السلام) در نتیجه ظهور صدق، از جانب پروردگار متعال تزکیه و تبریته شد و مورد ستایش قرار گرفت: «قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ؛ منزهی تو! من حق ندارم آنچه را که شایسته من نیست، بگویم! اگر چنین سخنی را گفته باشم، تو می‌دانی، تو از آنچه در روح و جان من است، آگاهی» (مانده، ۱۱۶).

حضرت عیسی (علیه السلام) مرآت و آئینه صادقان از امت پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) می‌باشد، چنان‌که در آخر آیات گذشته مربوط به حضرت عیسی (علیه السلام) به‌طور کلی می‌فرماید: «هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ؛ امروز، روزی است که راستی راست‌گویان، به آنها سود می‌بخشد» (همان، ۱۱۹).

در روز جزا صادقین به سبب صفت صدق نتیجه مطلوب می‌گیرند و صدق به هر اندازه‌ای که در وجود آدمی برقرار و ثابت شود، به همان مقدار برای او تزکیه و نجات می‌آورد.

امام علی (علیه السلام) فرمود: راستی شمشیر برنده‌ای است که با توجه و لطف پروردگار متعال در بندگان مخصوص او ظاهر می‌شود و این شمشیر به هر موردی که فرود آید و در هر کجایی که پیدا شود، از آسمان و زمین، نافذ و قاطع خواهد بود. پس هرگاه بخواهی که بدانی آیا تو از جمله صادقان و راست‌گویان هستی، یا از دروغ‌گویان باید با کمال دقت و با نظر خالص در باطن و رفتار

و کردار خود رسیدگی و تحقیق کرده و قلب و ظواهر خود را به میزان الهی و روی حق و عدل بررسی نموده و چنان خود را به قوانین حق عرضه داری که گویی در پیشگاه عدل الهی حاضر شده‌ای و در معرض سنجش روز قیامت قرار گرفته‌ای. خداوند متعال می‌فرماید: «وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»؛ در روز جزا مردم به میزان حق سنجیده می‌شوند، پس هر فردی که میزان او در مقام وزن کردن سنگین‌تر شد او رستگار خواهد بود» (اعراف، ۸).

پس چون برنامه معنوی تو از جهت افکار و عقاید و اخلاق، روی عدالت و درستی و صحت قرار گرفت و اظهارات و ادعاهای تو طبق معنا و باطن صورت پیدا کرد، البته مقام صدق برایت ثابت خواهد شد و این کمترین مرتبه صدق است که در میان زبان و قلب کوچک‌ترین مخالفت و تضادی نباشد. و شخص صادق به همین کیفیت و تعریفی که ذکر شد مانند آدمی است که در حالت احتضار باشد. شخص محتضر خواه‌ناخواه به عالم روحانیت روی می‌آورد و از جهان ماده و صورت می‌گذرد، همچنین شخص صادق در همه احوال، اقوال و افکار خود صد در صد از صدق و درستی و حقیقت پیروی می‌کند و از تظاهرات و اختلافات و دعاوها و هوسرانی‌های مردم خواهد گذشت (مصطفوی، ۱۳۶۰، ص ۳۵ به نقل از: امام جعفر صادق (علیه السلام)).

بنابراین، صداقت و راستی باید در تمام مراحل وجودی و زندگی انسان تحقق پیدا کند؛ یعنی از لحاظ افکار و عقاید، از لحاظ خوی‌ها و صفات نفسانی، از جهت رفتار و کردار و اعمال و از جهت گفتار و بیان، اگر انسان تمام حرکات و سکنات و همه احوال او روی صدق، راستی، درستی و حقیقت صورت گیرد، البته سرمایه خوش‌بختی و زمینه سعادت و مسیر کمال و انسانیت را به دست آورده است. پس صدق در صورتی ثابت و برقرار می‌شود که از مراحل کذب، تقلب، حيله و انحرافات در افکار و اعمال و تظاهرات برخلاف حقیقت و خودنمایی و خودستایی و هواپرستی و هوسرانی و دیگر افکار و رفتار و کردار و گفتارهای مخالف حق، دوری کرده و از هرگونه نادرستی و زشتی خود را پاک و تزکیه نماید (همان، ص ۳۲۸).

با این وصف اگر بگوییم راستی و درستی شالوده دین و ایمان را تشکیل می‌دهد و آنکه از این خصلت زیبا و حیاتی بر کنار باشد در واقع دین در او بی‌ریشه است، سخن گزافی نگفته‌ایم.

آثار راستگویی

الف) همراهی خدا: امام باقر (علیه السلام): «أَلَا فَاصْدُقُوا فَإِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّادِقِ؛ هان! راست بگویند که خدا با راستی است» (مجلسی، ۱۳۸۰، ص ۳۸۶)؛

ب) پاک‌کردار: امام کاظم (علیه السلام): «مَنْ صَدَقَ لِسَانُهُ زَكِيَ عَمَلُهُ؛ کسی که زبانش راست بگوید، کردارش پاک می‌شود» (همان، ص ۳۰۳)؛

ج) نجات و سلامتی: امیرمؤمنان (علیه السلام): «عاقِبَةُ الصِّدْقِ نَجَاةٌ وَ سَلَامَةٌ؛ فرجام راستگویی، نجات و سلامت است» (آقا جمال خوانساری، ۱۳۸۴، ص ۳۶۳).

اگر انسان راستگو بود و به این وصف شناخته شد، مورد اعتماد مردم قرار می‌گیرد و آنان، سخن او را درست می‌شمارند و می‌پذیرند، در این صورت، اگر برای شخص صادق، گرفتاری پیش بیاید، امتیاز راستگویی، سبب نجات او می‌شود و از گرفتاری و خطر به سلامت می‌گذرد. البته در جایی که راستگویی خطر مهم‌تری برای او یا دیگران به بار می‌آورد، راست گفتن واجب نیست و در صورت امکان باید توریه کرد، گرچه راستگویی در هر حال مایه نیک فرجامی و نجات از عذاب الهی خواهد بود.

خدواند درباره صداقت به مؤمنان فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، تقوای خدا پیشه کنید و با راستگویان باشید» (توبه، ۱۱۹).

صداقت در نیروهای مسلح از منظر امامین انقلاب اسلامی

- در آغاز پیروزی انقلاب اسلامی ایادی شرق و غرب و آنها که صداقت و امانت و دینداری و میهن‌داری ارتشیان را در حماسه پیروزی درک نکرده بودند، کمر به نابودی ارتش بستند (امام خمینی، ۱۳۷۸، ج ۲۳)؛

- شما در قم هستید، پاسدار هستید، آن پاسدار، هر فرد، آن پاسداری را که می‌کند خوب انجام بدهد، با صداقت انجام بدهد، با امانت انجام بدهد (همان)؛

- قوای انتظامی، ارتش، ژاندارمری و شهربانی در آغوش ملت‌اند. ملت از آنهاست و آنها از ملت. آنها با صداقت خدمت به ایران و خدمت به اسلام و خدمت به جمهوری اسلام و خدمت به ملت می‌کنند (همان)؛

- من وقتی شما جوان‌ها را می‌بینم که با صداقت، با سلامت روح فعالیت برای اسلام می‌کنید و خودتان را در معرض خطر مرگ قرار می‌دهید مباحثات می‌کنم (همان)؛

- آن پاسداری را که می‌کند خوب انجام بدهد، با صداقت انجام بدهد، با امانت انجام بدهد، برای خدا انجام بدهد، ... همه قشرها وقتی که آن کاری که دستشان هست خوب انجام بدهند، یک مملکت خوب می‌شود (امام خمینی، ۱۳۵۸/۰۳/۲۸)؛

- این دانشگاه (امام حسین (علیه السلام)) باید مظهر ایمان و تقوا و نظم، مظهر راستی و پاکی و صداقت و مظهر روشن‌بینی و روشن‌فکری باشد (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۴/۸/۱۷)؛

- نکته دیگری که بر آن، برای همه نیروی انتظامی تأکید می‌کنم، این است که در درون نیرو به صحت عمل و درستکاری و امانت، حداکثر اهمیت را بدهید (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۲/۴/۲۶)؛

- معنای صحیح وطن‌دوستی و میهن‌دوستی، همان چیزی است که یک ارتش درستکار و صادق القول انجام می‌دهد (۱۳۷۰/۸/۸)؛

- بسیج در باب صدق امتحان صداقت را داده است؛ در جنگ تحمیلی، در دفاع مقدس که روزگار سخت کشور بود، بسیج امتحان داد؛ بعد از دوران دفاع مقدس و قضایای بعد هم تا امروز بسیج همه‌جا امتحان صداقت خودش را داده است. سازمان بسیج و مجموعه بسیج نشان داده است که صداقت دارد (امام خامنه‌ای، ۱۳۹۲/۸/۲۹)؛

- (پاسداران) حقاً و انصافاً مظهر فداکاری و صفا و صدق برای انقلابید (امام خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۰۴/۱۹)؛

- سبقت در جهاد و سبقت در پذیرش ارزش‌های الهی و اسلامی و سبقت در فهمیدن حقیقت، یک ارزش است؛ این ارزش را نیروی هوایی ما کسب کرد و آن را با ارزش دیگری همراه نمود، که آن هم عبارت است از ایستادگی و صدق قول در میدان‌های خطر (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۰/۱۱/۱۹).

آثار راستگویی

(الف) همراهی خدا: امام باقر (علیه السلام): «أَلَا فَاصْذُقُوا فَإِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّادِقِ؛ هان! راست بگویند که خدا با راستی است» (مجلسی، ۱۳۸۰، ص ۳۸۶)؛

(ب) پاکی کردار: امام کاظم (علیه السلام): «مَنْ صَدَقَ لِسَانُهُ زَكِيَ عَمَلُهُ؛ کسی که زبانش راست بگوید، کردارش پاک می‌شود» (همان، ص ۳۰۳)؛

(ج) نجات و سلامتی: امیر مؤمنان (علیه السلام): «عَاقِبَةُ الصَّادِقِ نَجَاةٌ وَ سَلَامَةٌ؛ فرجام راستگویی، نجات و سلامت است» (آقا جمال خوانساری، ۱۳۸۴، ص ۳۶۳).

اگر انسان راستگو بود و به این وصف شناخته شد، مورد اعتماد مردم قرار می‌گیرد و آنان، سخن او را درست می‌شمارند و می‌پذیرند، در این صورت، اگر برای شخص صادق، گرفتاری پیش بیاید، امتیاز راستگویی، سبب نجات او می‌شود و از گرفتاری و خطر به سلامت می‌گذرد. البته در جایی که راستگویی خطر مهم‌تری برای او یا دیگران به بار می‌آورد، راست گفتن واجب نیست و در صورت امکان باید توریه کرد، گرچه راستگویی در هر حال مایه نیک فرجامی و نجات از عذاب الهی خواهد بود.

خداوند درباره صداقت به مؤمنان فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ كُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، تقوای خدا پیشه کنید و با راستگویان باشید» (توبه، ۱۱۹).

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر فلسفه پژوهش پارادایم تفسیری، از نظر نوع پژوهش بنیادی-کاربردی، از نظر رویکرد پژوهش استقرایی، از نظر راهبرد پژوهش نظریه‌مبنایی، از نظر صبغه پژوهش کتابخانه‌ای-میدانی، از نظر روش پژوهش کیفی، از نظر هدف پژوهش اکتشافی و فهم، از نظر افق زمانی پژوهش معطوف به سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۴، از نظر شیوه‌ها و رویه‌های جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای؛ فیش‌برداری، کتاب‌های علمی و تخصصی، مقالات علمی پژوهشی استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش در دو حوزه در نظر گرفته شده است. در بخش اول، برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق، همه بیانات، نامه‌ها، احکام و فرامین امام خمینی علیه السلام و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به صورت تمام‌شمار، متمرکز بر موضوع تحقیق مورد بررسی قرار گرفته و از بین آنها گزاره‌ها انتخاب شده است و در بخش دوم، جهت انجام نظرسنجی در مرحله کدگذاری باز، تعداد ۱۰ نفر از خبرگان گزینش شده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

در این پژوهش از کدگذاری^۱ (تجزیه و تحلیل) باز استفاده شده است. در این مرحله؛ هم‌زمان با گردآوری داده‌ها، اقدام به احصای کدها، مفاهیم، زیرمقولات و مقولات از متون گردید و به‌طور دایم، به متون بیانات مراجعه و برخی از کدها را حذف یا کدهای جدیدی اضافه شده‌اند. کدگذاری باز از طریق درک مفهوم یک پیشامد و انتخاب یک نام (برچسب) برای آن و از طریق فن مقایسه مستمر انجام گردیده است. در واقع فرایند تحلیلی است که از طریق آن، مفاهیم شناسایی شده‌اند. این روش به صورت رفت و برگشتی آن‌قدر ادامه یافت تا اشباع نظری حاصل گردید و در نهایت از متون منتخب، کدها، زیرمفاهیم، مفاهیم، زیرمقولات و مقولات احصا شد.

الف) تجزیه و تحلیل توصیفی ویژگی‌های جامعه خبرگان

با عنایت به اینکه روش تحقیق کیفی نظریه‌پردازی مبنایی محقق‌محور است، لیکن برای افزایش روایی و اعتبار و کاهش میزان خطا در مرحله کدگذاری باز از نظرات خبرگان مرتبط با موضوع و تحقیق بهره‌برداری شد. به همین منظور برای انتخاب مناسب‌ترین، کدها، زیرمفاهیم، مفاهیم، زیرمقوله‌ها و مقوله‌ها پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران توزیع گردید و به روش دلفی اصلاحات لازم به عمل آمد. با عنایت به محتوای تحقیق، معیارهای زیر برای انتخاب خبرگان در نظر گرفته شده است:

- ✓ آشنایی با اندیشه‌های بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران علیه السلام و مقام معظم رهبری (مدظله العالی)؛
- ✓ آشنایی با روش تحقیق کیفی نظریه‌پردازی مبنایی؛
- ✓ برخورداری از دست‌کم ۲۰ سال سابقه خدمت؛
- ✓ آشنایی با وظایف و مأموریت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی؛
- ✓ اشراف به دانش مدیریت.
- پس از وزن‌دهی و اولویت‌بندی تعداد ۱۰ نفر از خبرگان به شیوه گزینشی انتخاب گردیدند. جمع‌بندی آماری ویژگی‌های جامعه خبرگان در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول ۱: جمع‌بندی آماری ویژگی‌های جامعه خبرگان

اولویت‌بندی خبرگان	میانگین ارزش وزنی	ارزش وزنی سؤال ۵	ارزش وزنی سؤال ۴	ارزش وزنی سؤال ۳	ارزش وزنی سؤال ۲	ارزش وزنی سؤال ۱	سؤال	نفرات
چهارم	۴/۲	۳	۵	۴	۴	۵	نفر اول	
ششم	۳/۸	۲	۴	۵	۵	۳	نفر دوم	
اول	۴/۸	۵	۴	۵	۵	۵	نفر سوم	
پنجم	۴	۳	۴	۵	۵	۳	نفر چهارم	
چهارم	۴/۲	۴	۴	۵	۵	۳	نفر پنجم	
دوم	۴/۶	۴	۴	۵	۵	۵	نفر ششم	
سوم	۴/۴	۵	۴	۴	۴	۵	نفر هفتم	
سوم	۴/۴	۵	۴	۴	۴	۵	نفر هشتم	
چهارم	۴/۲	۴	۴	۴	۴	۵	نفر نهم	
ششم	۳/۸	۴	۴	۳	۳	۵	نفر دهم	

تفسیر: میانگین میانگین‌ها (۴/۲) مبین این واقعیت است که، صاحب‌نظران منتخب از شایستگی لازم برای این تحقیق برخوردار هستند. این موضوع به روایی و اعتبار تحقیق صحه می‌گذارد.

ب) تجزیه و تحلیل سایر داده‌ها

به علت کثرت حجم متن‌های منتخب و تجزیه و تحلیل داده‌ها، فقط به خلاصه کدگذاری باز مقولات بسنده شده است. با عنایت به توضیحات اخیر تعداد؛ ۱۸۶۵ کد، ۳۸ زیرمفهوم، ۱۲۴ مفهوم، ۳ زیرمقوله و ۱۲ مقوله شناسایی شد.

الف) مقوله مردم‌داری: در جدول شماره (۲)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «مردم‌داری» ارائه شده است.

جدول ۲: خلاصه کدگذاری باز مقوله مردم‌داری

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	پذیرش مردم	۳
۲	دلگرم کردن مردم	۱
۳	رفتار خوب با مردم	۱۲
۴	مردمی بودن	۱۴
۵	محبوبیت مردمی	۶
۶	ارتباط با مردم	۱
جمع	۶ مفهوم	۳۷ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

ب) مقوله پیش‌روندگی: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۳)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «مقوله پیش‌روندگی» ارائه گردیده است.

جدول ۳: خلاصه کدگذاری باز مقوله پیش‌روندگی

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	اهمیت و ضرورت پیش‌روندگی	۴۱
۲	تداوم پیشرفت	۳۰
۳	ارتقا کیفیت	۹
۴	مصادیق پیش‌روندگی	۲
۵	امید به آینده	۲۱
۶	شرایط اطمینان به آینده	۴
۷	عوامل مشارکت در آینده	۴
۸	حرکت درونی سپاه	۱
۹	بعد معنوی حرکت سپاه	۱
۱۰	بعد مادی حرکت درونی سپاه	۵
۱۱	شاخص‌های حرکت درونی سپاه	۱۴
جمع	۱۱ مفهوم	۱۳۲ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

مقوله فرمانده / مدیر: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۴)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «فرمانده/ مدیر» ارائه گردیده است.

جدول ۴: خلاصه کدگذاری باز مقوله فرمانده/ مدیر

ردیف	مفهوم	زیرمفهوم	تعداد کد	
۱	کنترل و نظارت	قانون‌مندی	۲۷	
۲		نظارت	۷	
۳	سازماندهی		۴	
۴	هماهنگی		۱۲	
۵	هدایت و رهبری	اهمیت و ضرورت فرمانده	۴	
۶		مفهوم فرماندهی	۳	
۷		کارکرد فرماندهی	۵	
۸		باور به خدا	۲۰	
۹		مهارت رهبری	۱۰۹	
۱۰		مهارت تخصصی	۹	
۱۱		مهارت تصمیم‌گیری	۵	
۱۲		مهارت انسانی	۴	
۱۳		مهارت حل مسئله	۵	
۱۴		برنامه‌ریزی	ویژگی برنامه‌ریزی	۳
۱۵				۸
۱۶		بسیج منابع	به کارگیری نیرو	۱۶
۱۷				۱۴
جمع	۶ مفهوم	۱۳ زیرمفهوم	۲۵۵ کد	

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

ت) مقوله معنویت‌گرایی: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۵)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «معنویت‌گرایی» ارائه گردیده است.

جدول ۵: خلاصه کدگذاری باز مقوله معنویت‌گرایی

ردیف	زیرمقوله	مفهوم	زیرمفهوم	تعداد کد
۱	تهذیب نفس		اهمیت و ضرورت تهذیب نفس	۹
۲			مبارزه با هوای نفس	۸
۳			دوری از هوای نفس	۵
۴			غلبه بر هوای نفس	۵
۵			مراقبت از خود	۲۳
۶			خودسازی	۱۳
۷	اخلاص		مفهوم اخلاص	۱
۸			اهمیت اخلاص	۲۸
۹			ضرورت اخلاص	۶
۱۰				۲۹
۱۱	توکل به خدا		ضرورت توکل به خدا	۲۴
۱۲			اهمیت توکل به خدا	۲۱
۱۳			اعتماد به خدا	۸

ردیف	زیر مقوله	مفهوم	زیر مفهوم	تعداد کد	
۱۴		توجه به خدا		۱۱	
۱۵		ناظر دانستن خدا		۷	
۱۶		مناجات با خدا		۲۰	
۱۷		عبودیت		۹	
۱۸		ایمان به خدا		۱۲۰	
۱۹			شاخص‌های ایمان به خدا	۵	
۲۰		متدین		۴	
۲۱	تقوا	تقوا	مفهوم تقوا	۷	
۲۲			آثار تقوا	۱۰	
۲۳			اشکال تقوا	۱۳	
۲۴				۸	
۲۵		تکلیف محوری		۱۶	
۲۶	قدرت معنوی	قدرت معنوی	اهمیت و ضرورت قدرت معنوی	۱۲	
۲۷			ضرورت جهت‌گیری قدرت	۱	
۲۸			اهمیت جهت‌گیری قدرت	۶	
۲۹			هدف قدرت معنوی	۱	
۳۰			مفهوم قدرت معنوی	۱	
۳۱			الزامات قدرت معنوی	۱۴	
۳۲			عناصر قدرت معنوی	۶	
۳۳			نحوه حصول قدرت معنوی	۱۱	
۳۴			مثلاً قدرت خداست	۲	
۳۵				اجرای احکام اسلام	۴۳
۳۶			صراط مستقیم	صراط مستقیم	مفهوم صراط مستقیم
۳۷		۶			
۳۸	فی سبیل الله	فی سبیل الله	آثار انتخاب راه خدا	۷	
۳۹				۹	
۴۰				۸	
۴۱	معنویت	معنویت	رضای خدا	۷	
۴۲			کارکردهای معنویت	۵	
۴۳			مفهوم معنویت	۵	
۴۴			مصادیق معنویت	۶	
۴۵		معرفت دینی		۱۵	
۴۶	تسلیم خدا	تسلیم خدا	مفهوم تسلیم خدا	۳	
۴۷				۲	
جمع	۱ زیر مقوله	۲۵ مفهوم	۲۵ زیر مفهوم	۶۳۵ کد	

ث) مقوله نوشوندگی: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۶)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «نوشوندگی» ارائه شده است.

جدول ۶: خلاصه کدگذاری باز مقوله نوشوندگی

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	بازسازی	۶
۲	سازندگی	۱۱
۳	اشکال سازندگی درون نیروهای مسلح	۳
۴	الزامات سازندگی درون نیروهای مسلح	۸
۵	تجهیزات	۲۲
۶	تعمیر و نگهداری	۱۰
۷	قاعده نوشوندگی	۳
۸	خودکفایی	۵
جمع	۸ مفهوم	۶۸ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

ج) مقوله اخلاق مداری: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۷)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «اخلاق مداری» ارائه شده است.

جدول ۷: خلاصه کدگذاری باز مقوله اخلاق مداری

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	برادری	۲۹
۲	رفتار خوب	۶
۳	تواضع	۳
۴	رفتار اسلامی-انسانی	۴
۵	صمیمیت	۲۷
۶	تکریم افراد	۵
۷	اشکال تکریم خانواده شهداء	۴
۸	رعایت احترام	۴
۹	اهمیت و ضرورت اخلاق اسلامی	۱۲
۱۰	صفات برجسته اخلاقی	۱۰
جمع	۱۰ مفهوم	۱۰۴ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

چ) مقوله بصیرت: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۸)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «بصیرت» ارائه گردیده است.

جدول ۸: خلاصه کدگذاری باز مقوله بصیرت

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	مصلحت‌اندیشی	۶
۲	حضور در صحنه	۱۲
۳	موقعیت‌شناسی	۶
۴	بینش سیاسی	۱۰
۵	آگاهی	۹
۶	روشن‌بینی	۷
۷	ضرورت بصیرت	۶
۸	الزامات روشنگری	۶
جمع	۸ مفهوم	۶۲ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

ح) مقوله تعلیم و تربیت: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۹)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «تعلیم و تربیت» ارائه گردیده است.

جدول ۹: خلاصه کدگذاری باز مقوله تعلیم و تربیت

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	انتقال تجربه	۷
۲	استفاده از تجارب دفاع مقدس	۲۴
۳	دستاوردهای دفاع مقدس	۱۱
۴	اهمیت و ضرورت تعلیم و تربیت	۷۱
۵	نظامی‌گری	۷
۶	الزامات آموزش	۳
۷	ارتقای آموزش	۷
۸	الزامات دانشگاه‌های سپاه	۳
۹	خصوصیات دانشجویان	۶
۱۰	الزامات دانشجویان	۳
۱۱	خصوصیات کارکنان ورودی سپاه	۹
جمع	۱۱ مفهوم	۱۵۱ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

خ) مقوله خدمت‌گزاری: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۱۰)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «خدمت‌گزاری» ارائه گردیده است.

جدول ۱۰: خلاصه کدگذاری باز مقوله خدمت‌گزاری

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	خدمت به مردم	۸
۲	خدمت به اسلام	۲۸
۳	خدمت به انقلاب	۳
۴	خدمت به نظام	۲
۵	خدمت به کشور	۱۱
۶	خدمت به خدا	۴
۷	اهمیت و ضرورت خدمت‌گزاری	۱۵
۸	الزامات خدمت‌گزاری	۴
جمع	۸ مفهوم	۷۵ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

د) مقوله خوداتکایی: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۱۱)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «خوداتکایی» ارائه گردیده است.

جدول ۱۱: خلاصه کدگذاری باز مقوله خوداتکایی

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	خوداتکایی	۲۲
۲	الزامات خوداتکایی	۴
۳	عدم اتکا به خارج	۷
۴	اطمینان قلب	۷
۵	اعتماد به نفس	۴
۶	باور به خود	۷
جمع	۶ مفهوم	۵۱ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

ذ) مقوله رفتار توانمندشده: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۱۲)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «رفتار توانمندشده» ارائه گردیده است.

جدول ۱۲: خلاصه کدگذاری باز مقوله رفتار توانمندشده

ردیف	مفهوم	تعداد کد
۱	روحیه	۱۸
۲	همت	۱۴
۳	عمل به وظیفه	۳۰
۴	مسئولیت‌پذیری	۹
۵	عزم و اراده	۲۷
۶	شناخت وظایف	۲
۷	خلاقیت	۲
۸	ابتکار	۲۲
۹	ویژگی کارهای ابتکاری	۳
۱۰	مصایق ابتکار	۶
۱۱	نوآوری	۵
۱۲	شکوفایی استعدادها	۷
۱۳	انگیزه	۹
۱۴	عشق	۶
۱۵	نشاط	۷
۱۶	تلاش	۱۷
۱۷	استفاده از فرصت‌ها	۱۰
جمع	۱۷ مفهوم	۱۹۴ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

(ر) مقوله ولایت‌مداری: برابر مفاد مندرج در جدول شماره (۱۳)، خلاصه کدگذاری باز مقوله «ولایت‌مداری» ارائه گردیده است.

جدول ۱۳: خلاصه کدگذاری باز مقوله ولایت‌مداری

ردیف	زیرمقوله	مفهوم	تعداد کد
۱	الگوبرداری از ائمه اطهار <small>علیهم‌السلام</small>	پیروی از حضرت علی <small>علیه‌السلام</small>	۴
۲		پیروی از امام حسین <small>علیه‌السلام</small>	۲۰
۳		پیروی از اولیای خدا	۳
۴		پیروی از ائمه <small>علیهم‌السلام</small>	۴
۵	اطاعت از امام و رهبری	پیروی از ولایت فقیه	۱۰
۶		رضایت رهبری	۳۵
۷		خرسندی رهبری	۱۱
۸		همکاری با نماینده ولی فقیه	۱۴
جمع	۲ زیرمقوله	۸ مفهوم	۱۰۱ کد

(نگارندگان، ۱۳۹۶)

یافته‌های تحقیق

مبتنی بر تجزیه و تحلیل صورت گرفته سازوکارهای اجرای صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی براساس رهنمودهای حضرت امام علیه السلام و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. ولایت‌مداری، عوامل تشکیل‌دهنده آن عبارتند از: پیروی از اولیای خدا، پیروی از ائمه اطهار علیهم السلام، پیروی از ولایت فقیه، رضایت رهبری، خرسندی رهبری و همکاری با نماینده ولی فقیه؛
۲. بصیرت، عناصر آن عبارتند از: مصلحت‌اندیشی، حضور در صحنه، موقعیت‌شناسی، بینش سیاسی، آگاهی، روشن‌بینی و الزامات روشنگری؛
۳. معنویت‌گرایی، عوامل تشکیل‌دهنده آن عبارتند از: تهذیب نفس، اخلاص، توکل به خدا، توجه به خدا، ناظر دانستن خدا، مناجات با خدا، ایمان به خدا، تقوا، تکلیف محوری، اجرای احکام اسلام، صراط مستقیم، فی سبیل‌الله، جندالله، رضای خدا، معرفت دینی و تسلیم خدا؛
۴. تعلیم و تربیت، عناصر آن عبارتند از: انتقال تجربه، استفاده از تجارب دفاع مقدس، دستاوردهای دفاع مقدس، نظامی‌گری، الزامات آموزش، ارتقا آموزش، الزامات دانشگاه‌های سپاه، الزامات دانشجویان و خصوصیات کارکنان ورودی سپاه؛
۵. فرمانده / مدیر، عوامل تشکیل‌دهنده آن عبارتند از: کنترل و نظارت، سازماندهی، هماهنگی، هدایت و رهبری، برنامه‌ریزی و بسیج منابع؛
۶. خدمت‌گزاری، عناصر آن عبارتند از: خدمت به مردم، خدمت به اسلام، خدمت به انقلاب، خدمت به نظام، خدمت به کشور، خدمت به خدا و الزامات خدمت‌گزاری؛
۷. اخلاق‌مداری، عوامل تشکیل‌دهنده آن عبارتند از: برادری، رفتار خوب، تواضع، رفتار اسلامی-انسانی، صمیمیت، تکریم افراد، تکریم خانواده شهدا، رعایت احترام و صفات برجسته اخلاقی؛
۸. مردم‌داری، عناصر آن عبارتند از: پذیرش مردم، دلگرم کردن مردم، رفتار خوب با مردم، مردمی بودن، محبوبیت مردمی و ارتباط با مردم؛
۹. نوشوندگی، عوامل تشکیل‌دهنده آن عبارتند از: بازسازی، سازندگی، خودکفایی، قاعده نوشوندگی، تعمیر و نگهداری، تجهیزات و سازندگی درون نیروهای مسلح؛
۱۰. رفتار توان‌مندشده، عناصر آن عبارتند از: روحیه، همت، عمل به وظیفه، مسئولیت‌پذیری، عزم و اراده، شناخت وظایف، خلاقیت، ابتکار، نوآوری، شکوفایی استعدادها، انگیزه، نشاط، تلاش و استفاده از فرصت‌ها؛

۱۱. پیش‌روندگی، عوامل تشکیل‌دهنده آن عبارتند از: تداوم پیشرفت، ارتقا کیفیت، امید به آینده، اطمینان به آینده، مشارکت در آینده، بعد معنوی حرکت سپاه و بعد مادی حرکت درونی سپاه؛

۱۲. خوداتکایی، عناصر آن عبارتند از: الزامات خوداتکایی، عدم اتکا به خارج، اطمینان قلبی، اعتماد به نفس و باور به خود.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

همان‌طور که بررسی‌های نظری نشان داد امامین انقلاب اسلامی همواره مسئولان نظام به‌ویژه نیروهای مسلح را صداقت و درستکاری سفارش نموده‌اند و مصادیق صداقت را در؛ صحت عمل، صدق در قول و عمل، وفای به عهد، امانت‌داری، دینداری، عمل به وعده، عمل به وظیفه، راستگویی و صراحت در موضع‌گیری می‌دانند. از این‌رو مقاله پیش‌رو برای یافتن پاسخ به این پرسش تحقیق‌گفتمان بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران علیه‌السلام و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) از سال ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۴ در حوزه موضوع تحقیق مطالعه گردید و از طریق روش نظریه‌پردازی داده بنیاد به وسیله کدگذاری باز تجزیه و تحلیل گردید. در نتیجه یافته‌های تحقیق تعداد؛ ۱۸۶۵ کد، ۳۸ زیرمفهوم، ۱۲۴ مفهوم، ۳ زیرمقوله و ۱۲ مقوله به‌عنوان سازوکارهای اجرای صداقت سازمانی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شناسایی شد. این سازوکارها عبارتند از: ولایت‌مداری، بصیرت، معنویت‌گرایی، تعلیم و تربیت، فرمانده/مدیر، خدمت‌گزاری، اخلاق‌مداری، مردم‌مداری، نوشوندگی، رفتار توان‌مندشده، پیش‌روندگی و خوداتکایی.

برای تحقق انتظارات امام خمینی علیه‌السلام و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) و در راستای اعتلا بخشیدن به روند حرکت موجود، مدیران ارشد در سازمان مورد مطالعه بایستی سازوکارهای اشاره شده را اجرایی نمایند. بدیهی است، با عملیاتی شدن یافته‌های تحقیق حاضر، نتایج مثبت آن شامل؛ سازمان مورد مطالعه، مردم، نظام و انقلاب خواهد شد.

به این ترتیب، نتایج تحقیق به سؤال اصلی تحقیق مبنی بر؛ «سازوکارهای اجرایی شدن صداقت سازمانی در سپاه پاسداران براساس رهنمودهای امام خمینی علیه‌السلام و امام خامنه‌ای (مدظله العالی) چیست؟» پاسخ مناسب داده است.

همچنین بررسی‌های انجام شده در خصوص پیشینه تحقیق حاکی از آن است که تاکنون پژوهشی کلان و جامع پیرامون سازوکارهای اجرای صداقت سازمانی که دربرگیرنده همه لایه‌های اعتقادی، قانونی، سازمانی، مأموریتی، تفکری، برنامه‌ریزی و بومی باشد انجام نشده است. این در حالی است که پژوهش حاضر کوشیده با توجه به نقش و تأثیر بی‌بدیل سپاه پاسداران در نظام

جمهوری اسلامی ایران، گونه‌ای جدید و پیشرفته از سازوکارهای اجرای صداقت سازمانی را براساس رهنمودهای ولی فقیه در عرصه سازمان مورد مطالعه ارائه نماید. به نحوی که ضمن تحقق اهداف والا، انتظارات بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران علیه‌السلام و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) را محقق نماید.

با توجه به یافته‌های تحقیق پیشنهاد می‌شود، اولویت‌بندی مقوله‌ها و میزان تأثیر هر یک از عوامل تشکیل‌دهنده مقوله‌ها به روش کمی مورد سنجش و ارزیابی قرار گیرد.

منابع

- * قرآن مجید (۱۳۷۸)، ترجمه الهی قمشه‌ای، انتشارات حر، چاپ اول.
۱. سیدرضی، نهج البلاغه (۱۳۸۶)، ترجمه: حسین انصاریان، تهران: پیام آزادی.
 ۲. امام خمینی رحمته‌الله، صحیفه نور (۱۳۹۰)، چاپ چهارم، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته‌الله.
 ۳. امام خمینی رحمته‌الله (۱۳۶۸)، وصیت‌نامه الهی سیاسی، تهران: برگ نگار.
 ۴. امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) (۱۳۹۴)، حدیث ولایت (لوح فشرده مجموعه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی)، تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
 ۵. امام خامنه‌ای مدظله‌العالی (۱۳۶۸-۱۳۹۴)، آرشیو بیانات، قابل دسترسی در: <http://www.Leader.ir> فشرده مجموعه رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی، تهران: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
 ۶. آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین (۱۳۸۴)، شرح غررالحکم و دررالحکم، ج ۲ و ۳ و ۴، تهران: دانشگاه تهران.
 ۷. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۴۰۶ق)، ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، چاپ دوم، قم: دارالشریف الرضی للنشر.
 ۸. تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد (۱۳۶۶)، تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، محقق، مصحح، مصطفی درایتی، چاپ اول، قم: دفتر تبلیغات.
 ۹. تمیمی آمدی، عبد الواحد بن محمد (۱۳۷۳)، غرر الحکم و درر الکلم، مقدمه و تعلیق میرجلال‌الدین حسینی ارموی، ج ۲، چاپ پنجم، تهران: دانشگاه تهران.
 ۱۰. دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۷۷)، لغت‌نامه دهخدا، تهران: دانشگاه تهران.
 ۱۱. راغب اصفهانی، حسین بن محمد (۱۳۹۲)، مفردات الفاظ قرآن، ترجمه: حسین خداپرست، عبدالرحیم عقیقی بخشایشی (مصحح)، قم: نوید اسلام.
 ۱۲. زین‌الدینی، مجید؛ علی فرهی و محمدرضا سلطانی (۱۳۹۶)، منشور صداقت سازمانی از فرمایشات امام خمینی رحمته‌الله و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، تهران: دانشگاه جامع امام حسین علیه‌السلام.
 ۱۳. طباطبایی، سیدمحمدحسین (۱۴۱۷ق)، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۹، قم: دفتر انتشارات اسلامی.

۱۴. طباطبایی، محمدحسین (۱۳۹۶ق)، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۶، چاپ سوم، تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۱۵. طریحی، فخرالدین (۱۳۷۵)، مجمع البحرين، محقق: احمد حسینی اشکوری، تهران: مکتبه المرتضویه.
۱۶. فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۱۰ق)، العین، چاپ دوم، محقق/ مصحح: دکتر مهدی مخزومی و دکتر ابراهیم سامرائی، قم: نشر هجرت.
۱۷. مجلسی، محمدباقر (۱۳۸۰)، بحارالانوار، تهران: انتشارات بحارالانوار.
۱۸. مصطفوی، حسن (۱۴۰۰ق)، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۱۹. منسوب به جعفر بن محمد علیه السلام، امام ششم (۱۳۶۰)، مصباح الشریعة، ترجمه: حسن مصطفوی، تهران: انجمن اسلامی حکمت و فلسفه ایران.
۲۰. نصیری زاده، مؤگن (۱۳۸۷)، «علل عدم صداقت در سازمان‌ها و نقش مدیران در ترویج صداقت»، مجله الکترونیکی پیک مدیران.
21. Hadi A. A L-Abr row, Mohammad Shaker Ardakani, Alireza harooni, (2013), The Relationship between Organizational Trust and Organizational Justice Components and Their Role in Job Involvement in Education, *International Journal of Management Academy*, Vol. 1, No. 1.
22. Hossein khanifar, Kamran Nazari, Mostafa Emami & Hoseinali Soltani, (2012), The Study of the Relationship between Organizational Trust and Organization Creativity (Case Study in Purge National Company and Distribution of Petroleum products in Kermanshah-Iran), "J. Basic. Appl. Sci. Res", 2 (3) 2694-2700, 2012 www.textroad.com
23. James Hollander Vineburgh, Jr. May (2010), A study of organizational trust and related variables among faculty members at HBCUs, "University of Iowa": <http://ir.uiowa.edu/etd/614>
24. Joanna Paliszkievicz, Alex Koochang & Jeretta Horn Nord (2014), A Publication of the International Institute for Applied Knowledge Management, "Online Journal of Applied Knowledge Management" A Publication of the International Institute for Applied Knowledge Management Vol. 2, Issue 1, 2014

25. Morad Rezaei, Sajjad Salehi, Masomeh Shafiei & Somaye Sabet, (2012), Servant Leadership And Organizational Trust: The Mediating Effect of The Leader Trust And Organizational Communication, "Emerging Markets Journal" Volume 2 (2012), ISSN 2158-8708 (online) DOI 10. 5195/emaj.2012.21 <http://emaj.pitt.edu>
26. Nwankpa, Joseph K. and Roumani, Yaman (2014), The Influence of Organizational Trust and Organizational Mindfulness on ERP Systems Usage, "The Influence of Organizational Trust and Organizational Mindfulness on ERP Systems Usage," Communications of the Association for Information Systems: Vol. 34, Article 85.
27. Schoorman David, poger C. Mayer & James H. Davis, (2007), An Integrative Model of Organizational Trust: PAST, Present, And Future "Academy of Management Review" 2007, Vol. 32, No. 2, 344-354.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی